Ateş kes mi? – 2

http://www.1news.com.tr/yazarlar/20110517030447573.html
Araz Aslanlı

Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki çatışmaların sona erdirilmesine yönelik sonraki ilk ciddi girişimler İran`dan geldi.
24 Şubat 1992'de İran Dışişleri Bakanı Ali Ekber Velayeti, taraflar arasında arabuluculuk yapma amacıyla bölgeye bir ziyaret gerçekleştirdi. Taraflar arasında ateşkes için temel konularda uzlaşmaya çalışılırken Ermenistan tarafı Hocalı Soykırımı'nı gerçekleştirmiştir. İran`ın bir sonraki benzer girişimi de ateşkes açısından başarısızlıkla sonuçlanmıştır.
Nisan 1992 sonuna doğru İran'ın arabuluculuk girişimleri de artmış ve 7 Mayıs 1992'de, Tahran'da Azerbaycan Devlet Başkanı Vekili Yagub Memmedov, Ermenistan Devlet Başkanı Levon Ter-Petrosyan ve İran Cumhurbaşkanı Haşimi Rafsancani arasında sorunun çözümüne yönelik görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme sonucunda Azerbaycan ile Ermenistan arasında sekiz maddeden oluşan bir anlaşma imzalanmıştır. Ama anlaşma imzalandıktan sadece iki gün sonra 8 Mayıs 1992'de Ermenistan ordusu bölgenin anahtarı konumundaki Şuşa'yı, 17 Mayıs 1992'de ise bölgeyi Ermenistan'a bağlayan Laçın'ı işgal etmiştir. Bu da İran'ın arabuluculuk ve Ermenistan'ın barış konusundaki tutumunun "samimiliği" konusunda sorular ortaya çıkarmış ve bir barış girişiminin de sonuçsuz kalmasına neden olmuştur.
Haziran 1992`de AGİT çerçevesinde yoğunlaşan arabuluculuk ve ateşkes girişimleri Ermenistan`ın yeni koşullar ileri sürmesi üzerine yine yarım kalmıştır. Şöyle ki, Ermenistan temsilcilerinin barış görüşmelerine eski DKÖB coğrafyasında yaşayan Ermenilerin resmi sıfatla katılmalarını istemesi ve aksi taktirde toplantılara katılmayacaklarını söylemesi, 29 Haziran-7 Temmuz arasında yapılacak olan Roma görüşmelerinin 3. turundan ve 15 Temmuzda yapılması planlanan 4. turundan sonuç alınmasını engellemiş ve durum Roma

görüşmelerinin katılımcıları tarafından tepkiyle karşılanmıştır.
Çatışmaların şiddetlenerek devam etmesi uluslararası gözlemcileri yeniden arabuluculuk yapmaya itmiştir. 26 Ağustos 1992'de Kazakistan Devlet Başkanı Nazarbayev ateşkes ilan edilmesi için girişimde bulunmuştur. 27 Ağustos'da ise Minsk Grubu Başkanı Mario Rafaelli sırasıyla Azerbaycan'ı ve Ermenistan'ı ziyaret ederek ateşkes yapılması ve Minsk Konferansı için görüşmelere başlanması çağrısını yapmıştır. İlk sonuçlar Azerbaycan, Ermenistan ve Kazakistan Dışişleri Bakanları arasında 27 Ağustos 1992'de Alma-Ata Beyannamesi'nin imzalanmasıyla elde edilmiştir. Bu beyannamede öngörüldüğü üzere, 1 Eylül 1992'den itibaren ateşkes sağlanmıştır. 3 Eylül 1992'de taraflar Minsk Grubu'nun da çağrılarına uyarak bu belgeyi uygulamak için Ermenistan'ın sınırdaki İcevan rayonunda protokol imzalamıştır. 14-15 Eylül 1992 tarihlerinde üç taraflı çalışma grubu faaliyete geçmiştir. Fakat bu defa Ermenistan Alma-Ata Beyannamesi'ni reddetmiş ve Kazakistan'ın ikna çabaları da sonuçsuz kalmıştır.
Bir sonraki girişim Rusya'dan gelmiştir. 19 Eylül 1992'de Rusya'nın arabuluculuğuyla Soçi kentinde, Azerbaycan, Ermenistan, Rusya ve Gürcistan Savunma Bakanları 25 Eylül 1992'den itibaren ateşkesin sağlanması ve bir sıra başka konularda anlaşma imzalamıştır. Fakat bir yandan iki tarafın sürekli bir-birlerini ateşkesi ihlal etmekle suçlaması, diğer yandan Ermenistan'ın Azerbaycan içerisindeki eski DKÖB Ermenilerinin görüşmelere resmi sıfatla katılması gerektiği yönündeki ısrarları nedeniyle bu anlaşmaya da uyulmamıştır.
20 Şubat 1993'de Roma'da Azerbaycan, ABD, Ermenistan, Rusya, Ermenistan temsilcileri ve Minsk Konferansı Başkanı Rafaelli'nin katıldığı Roma görüşmeleri başlamıştır. Görüşmeler sonucunda taraflar ateşkesin tam olarak sağlanması ve Minsk Konferansının resmen açılması için anlaşamasalar da en azından ateşkesin sağlanması için bölgeye gözlemcilerin gelmesi konusunda uzlaşmaya varılmıştır.
Fakat, 27 Mart 1993'de Ermenistan tarafından, Ermenistan'la Azerbaycan'ın eski DKÖB'ni bağlayan koridorlardan birisi olan Kelbecer rayonuna yönelik saldırı başlatılmıştır. Bu saldırılar 27 Mart-3 Nisan 1993 tarihleri arasında devam etmiştir. Azerbaycan Devlet

Başkanlığı 6 Nisan 1993'te, 3 Nisan 1993'ten itibaren rayonun tamamen Ermeni güçleri tarafından işgal edildiğini resmi olarak açıklamıştır. Saldırı sonucunda rayon nüfusunun bir kısmı öldürülmüş, geri kalanlarsa mülteci durumuna düşürülmüştür. Azerbaycan tarafı bu işgal sırasında Ermenistan tarafının Rus askeri birliklerinden yardım gördüğünü ifade etmiştir. Konu BM Güvenlik Konseyi`nin 822 sayılı kararına da konu olmuş ve işgal kınanarak biran evvel işgale son verilmesi istenmiştir…
Devam edecek